

Číslo konania: S-PUSR-015652/2024

Číslo rozhodnutia: Z-PUSR-069085/2024

Vybavuje/kontakt: Mgr. M. Tatarka, PhD./+421 51 2452 823

Prešov 06. 09. 2024

VEREJNÁ VYHLÁŠKA

Krajský pamiatkový úrad Prešov podľa § 11 ods. 1 a ods. 2 písm. d) zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov (ďalej pamiatkový zákon) ako vecne a podľa § 9 ods. 5 pamiatkového zákona miestne príslušný správny orgán na úseku ochrany pamiatkového fondu, archeologických nálezov a archeologických nálezísk a podľa § 46 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších zmien a doplnkov (správny poriadok) vydáva toto

rozhodnutie:

Krajský pamiatkový úrad Prešov (ďalej aj „KPÚ Prešov“ alebo „tunajší úrad“) podľa § 32 odsek 4 v nadväznosti na § 32 odsek 2 pamiatkového zákona po preskúmaní žiadosti obce Ústredného zväzu židovských náboženských obcí v Slovenskej republike, so sídlom Panenská 4, 811 03 Bratislava (ďalej aj „žiadateľ“), doručenej na tunajší úrad dňa 05. 08. 2024, o vydanie rozhodnutia o zámere obnovy nehnuteľnej národnej kultúrnej pamiatky (ďalej len „NKP“) **Cintorín židovský v Kolbasove** (bez súp. č., na parc. KN-E č. 276, k. ú. Kolbasov), ktorá je zapísaná v Ústrednom zozname pamiatkového fondu (ďalej aj „ÚZPF“), v registri nehnuteľných kultúrnych pamiatok pod č. 11316/1, rozhodol, že

zámer obnovy NKP Cintorín židovský v Kolbasove
(bez súp. č., parc. KN-E č. 276, k. ú. Kolbasov), **v rozsahu:**

- realizácia oplotenia areálu NKP
- osadenie novej vstupnej brány

je z hľadiska záujmov chránených pamiatkovým zákonom

podľa predloženého nesignovaného grafického návrhu riešenia nového oplotenia a vstupnej brány

p r í p u s t n ý

pri dodržaní nasledujúcich podmienok:

A) Základné podmienky a ciele obnovy:

- Základnou podmienkou a cieľom obnovy z hľadiska záujmov chránených pamiatkovým zákonom je realizácia zámeru obnovy so súčasným zachovaním pamiatkových hodnôt cintorína, najmä jeho priestorového usporiadania a dispozičného riešenia, architektonického a objemového riešenia a jednotlivých náhrobkov, predstavujúcich osobitnú umelecko-remeselnú hodnotu historického sepulkrálného diela dokladajúceho prítomnosť židovského obyvateľstva v obci.

B) Požiadavky na výskumy:

- Zámer obnovy predmetnej NKP v odsúhlasenom rozsahu možno z hľadiska záujmov chránených pamiatkovým zákonom pripravovať bez spracovania komplexného architektonicko-historického a umelecko-historického výskumu.

C) Požiadavky na inú prípravnú a projektovú dokumentáciu:

- Obnovu predmetnej NKP v odsúhlasenom rozsahu je z hľadiska záujmov chránených pamiatkovým zákonom prípustné ďalej pripravovať a uskutočňovať bez nutnosti spracovania inej prípravnej dokumentácie a projektovej dokumentácie obnovy.

D) Všeobecné podmienky pre prípravu a vykonávanie obnovy NKP:*Oplotenie areálu NKP*

1. Nové priehľadné oplotenie uskutočniť v zmysle predloženého návrhu riešenia t.j. zváraným plotovým panelom v tmavozelenom farebnom odtieni montovanom na stĺpiky kotvené do úzkych betónových pätičiek, a pri vylúčení uplatnenia základovej líniovej podmúrovky.

Osadenie novej vstupnej brány

2. Novú vstupnú bránu riešiť v zmysle predloženého návrhu, t.j. ako jednokrídlovú kovovú bránu v čiernom (antracitovom) odtieni s centrálne situovaným označením cintorína (Dávidova hviezda).

Štandardné pretenzie

3. V súvislosti s výmenou oplotenia je prípustné (a žiadúce) vykosiť a vyčistiť plochu cintorína od odpadov, a to tak aby nedošlo k poškodeniu kamenných náhrobkov a hrobových miest.
4. Požiadavky na realizáciu obnovy v odsúhlasenom rozsahu a ich detaily, môžu byť na základe nových poznatkov v aktuálnom čase upravené alebo spresnené odb. zamestnancom KPÚ Prešov v štádiu prípravy, alebo počas realizácie prác.
5. Ak v priebehu realizácie zámeru v odsúhlasenom rozsahu dôjde k odkrytiu nepredpokladaného nález, ten, kto práce vykonáva, je v zmysle § 40 pamiatkového zákona povinný zastaviť tie práce, ktoré ohrozujú nález alebo nálezovú situáciu, urobiť nevyhnutné opatrenia, aby sa nález nepoškodil alebo nezničil a nález bezodkladne nahlásiť KPÚ Prešov, a to najneskôr na druhý pracovný deň po jeho nájdení.

E) Záverčné ustanovenia:

Začiatok a predpokladaný koniec obnovy vlastník (alebo iný oprávnený subjekt) vopred ohlási KPÚ Prešov.

Na akýkoľvek nový zámer obnovy nad rámec právoplatných rozhodnutí KPÚ Prešov je vlastník povinný vopred si vyžiadať rozhodnutie KPÚ Prešov o tomto novom zámere.

Štátny pamiatkový dohľad v priebehu obnovy NKP, podľa § 32 odsek 13 pamiatkového zákona vykonáva Krajský pamiatkový úrad Prešov.

V súlade s ustanovením § 44a pamiatkového zákona toto rozhodnutie po uplynutí troch rokov odo dňa nadobudnutia právoplatnosti stráca platnosť, ak v tejto lehote nebol vykonaný úkon, na ktorý sa vzťahuje.

Krajský pamiatkový úrad Prešov v zmysle § 140b ods. 2 zákona č. 479/2005 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa stavebný zákon, týmto rozhodnutím **nahrádza** záväzné stanovisko pre konanie nasledujúce podľa stavebného zákona.

Odôvodnenie:

Podľa § 32 ods. 2 pamiatkového zákona pred začatím obnovy je vlastník kultúrnej pamiatky povinný krajskému pamiatkovému úradu predložiť žiadosť o vydanie rozhodnutia o zámere obnovy.

V zmysle § 32 ods. 4 pamiatkového zákona v rozhodnutí o zámere obnovy podľa odseku 2 krajský pamiatkový úrad uvedie, či navrhovaný zámer je z hľadiska záujmov chránených týmto zákonom prípustný, a určí podmienky, za ktorých možno predpokladaný zámer obnovy pripravovať a vykonávať tak, aby sa kultúrna pamiatka neohrozila, nepoškodila alebo nezničila, najmä či tento zámer obnovy možno pripravovať iba na základe výskumov a inej prípravnej dokumentácie a projektovej dokumentácie.

Krajský pamiatkový úrad Prešov preskúmal žiadosť Ústredného zväzu židovských náboženských obcí v Slovenskej republike, so sídlom Panenská 4, 811 03 Bratislava, doručenej tunajšiemu úradu dňa 05. 08. 2024, o vydanie rozhodnutia o zámere obnovy NKP Cintorín židovský v Kolbasove (bez súp. č., na parc. KN-E č. 276, k. ú. Kolbasov), ktorá je zapísaná v ÚZPF, v registri nehnuteľných kultúrnych pamiatok pod č. 11316/1, v celom rozsahu.

Vzhľadom na povahu veci (väčší počet účastníkov konania), Krajský pamiatkový úrad Prešov listom č. Z-PUSR-065401/2024 zo dňa 12. 08. 2024 oznámil začatie konania v predmetnej veci verejnou vyhláškou. Oznámenie bolo vyvesené na úradnej tabuli KPÚ Prešov, na úradnej elektronickej tabuli Pamiatkového úradu Slovenskej republiky a na centrálnej úradnej elektronickej tabuli webového portálu www.slovensko.sk dňa 14. 08. 2024 a zvesené dňa 28. 08. 2024.

V súlade s ustanovením § 33 správneho poriadku majú účastníci konania a zúčastnené osoby právo navrhovať dôkazy a ich doplnenie. Správny orgán dal účastníkom konania možnosť, aby sa pred vydaním rozhodnutia vyjadrili k jeho podkladu i k spôsobu jeho zistenia, prípadne navrhli jeho doplnenie. Podklady konania boli doplnené tak, ako je vyššie uvedené. Iné námietky k podkladom rozhodnutia, ani iné návrhy na jeho doplnenie neboli zo strany účastníkov konania vznesené.

Zámerom žiadateľa je uskutočnenie parciálnej obnovy NKP Cintorín židovský v Kolbasove, a to v rozsahu realizácie nového priehľadného oplotenia areálu NKP a osadenie novej vstupnej brány.

KPÚ Prešov na základe aktuálneho poznania pamiatkových hodnôt NKP konštatuje, že pletivé oplotenie predmetného cintorína sa v súčasnosti nachádza vo narušenom a nevyhovujúcom stave, spôsobenom dlhodobým chátraním. Priehľadné oplotenie areálu je rozpadnuté a nefunkčné, pričom v výrazne znižuje úroveň prezentácie NKP.

Podkladom pre rozhodovanie bola konzultácia rozsahu a zamýšľaných prác obnovy predmetnej NKP so splnomocnenou osobou, obhliadka v teréne vykonaná odborným zamestnancom KPÚ Prešov, jej aktuálny stavebno-technický stav, vyhodnotenie jej pamiatkových hodnôt (ÚZPF, archív KPÚ Prešov), dostupná odborná literatúra, spisová agenda a fotodokumentácia KPÚ Prešov prislúchajúca k danej NKP, ako aj všeobecné princípy a zásady dlhodobo uplatňované pri ochrane a obnove pamiatok historickej sepulkralnej architektúry na území Slovenskej republiky.

Židovská náboženská komunita sa v Kolbasove usídľovala pravdepodobne až v druhej polovici 19. stor., pričom spolu so židovskými komunitami v susedných obciach, patrila pod židovskú náboženskú obec v Snine. Väčšinu príslušníkov obce tvorili chasidi. V polovici 19. storočia bol chasidským rabínom Abrahám Aron Teitelbaum so sídlom v Kolbasove. Po rozkole v uhorskom židovstve v rokoch 1868-1869 sa náboženská obec v Snine prihlásila k ortodoxnému smeru. Prvým ortodoxným rabínom bol v rokoch 1880-1910 Samuel Segal Kraus. V 30. rokoch 20. storočia bolo v Snine založené sionistické hnutie, na čele ktorého stál Dr. František Kornfeld. Židovský cintorín v Kolbasove bol založený pravdepodobne v druhej polovici 19. storočia. Podľa vtedajších platných predpisov, bol cintorín založený mimo zastavané územie obce. V roku 1930 sa uskutočnilo sčítanie obyvateľov ČSR, podľa ktorého žilo v Kolbasove žilo v tom čase celkovo 398 obyvateľov, z toho 16 obyvateľov vyznávalo izraelské vierovyznanie a 15 sa hlásilo k židovskej národnosti. V období po tzv. Malej vojne od marca 1939 do októbra 1944 bola obec Kolbasov pripojená k Maďarsku. V roku 1944, v záverečnej fáze II. svetovej vojny a po okupovaní Maďarska Nemeckou armádou, boli Židia z obce Kolbasov deportovaní do koncentračných táborov spolu so Židmi z Podkarpatskej Rusi. Po skončení 2. svetovej vojny sa do Kolbasova vrátilo niekoľko mladých židov, mužov a žien, ktorí prežili koncentračné tábory. Niektorí z nich nepochádzali priamo z Kolbasova ale zo susedných dedín. V noci 06. 12. 1945 ich v dome z jedného preživších – miestneho obchodníka

Emanuela Polláka, prepadli ukrajinský nacionalisti – Banderovci a 11 obyvateľov zavraždili, pričom ženy predtým znásilnili. Masaker prežilo iba jedno mladé dievča – Helena Jakubovičová. Všetci zavraždení boli pochovaní do masového hrobu na židovskom cintoríne v Kolbasove. O niekoľko týždňov boli pozostatky zavraždených exhumované pravdepodobne Židmi z Humenného a prenesené na židovský cintorín do Humenného alebo do Sniny. Táto vražda sa považuje za najhroznejšiu protižidovskú akciu v povojnovom Československu.

Posúdením zámeru, oboznámením sa so skutkovým stavom a pamiatkovými hodnotami objektu, KPÚ Prešov konštatuje, že zámer obnovy danej NKP v špecifikovanom rozsahu je prípustný. KPÚ Prešov súčasne konštatuje, že realizácia predloženého zámeru pri dodržaní stanovených podmienok nielen zamedzí poškodzovaniu náhrobkov, ale aj zvýši úroveň prezentácie NKP a jej prostredia zodpovedajúcej jej pamiatkovým hodnotám.

Pre uskutočnenie zámeru obnovy určil KPÚ Prešov základné podmienky uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia, ktoré prezentujú záujmy ochrany predmetnej národnej kultúrnej pamiatky v súlade s dostupnými poznatkami a prístupmi k ochrane pamiatkového fondu (NKP), archeologických nálezov a archeologických nálezísk, a ktoré je vlastník povinný dodržať.

Vzhľadom na vyššie uvedené rozhodol správny orgán tak, ako je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu sa môže účastník konania v súlade s ustanovením § 53 a § 54 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších predpisov odvolať na správnom orgáne, ktorý rozhodnutie vydal, t. j. na Krajskom pamiatkovom úrade Prešov, Hlavná 115, 080 01 Prešov, v lehote 15 dní odo dňa jeho doručenia.

Po vyčerpaní riadnych opravných prostriedkov je toto rozhodnutie preskúmateľné súdom.

Mgr. Marián Uličný, PhD.
riaditeľ
Krajského pamiatkového úradu Prešov

Doručuje sa:

1. Verejnou vyhláškou v zmysle § 26 správneho poriadku účastníkom konania, ktorí majú vlastnícke alebo iné práva k dotknutým nehnuteľnostiam, ak ich práva, právom chránené záujmy alebo povinnosti k týmto nehnuteľnostiam môžu byť v tomto konaní priamo dotknuté.
2. Ústredný zväz židovských náboženských obcí v SR, Panenská 4, 811 03 Bratislava, IČO: 00179221

Na vedomie:

1. Obec Kolbasov, Kolbasov 26, 067 66 Kolbasov, IČO: 00323152
2. Krajský pamiatkový úrad Prešov – na založenie do spisu

Toto oznámenie musí byť vyvesené na úradnej tabuli po dobu 15 dní. Pätnásť deň vyvesenia verejnej vyhlášky je dňom doručenia.

Vyvesené dňa

Zvesené dňa